

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันนี้ในหลายประเทศที่พัฒนาแล้วและมีระบบประกันสุขภาพที่ดีเช่น ในอเมริกา ออสเตรเลีย พบว่า ผู้ป่วยทางทันตกรรมซึ่งถูกส่งมาถ่ายภาพรังสีส่วนใหญ่แล้วจะได้รับการแปลผลภาพรังสีเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมในบริเวณที่ต้องสงสัยรวมถึงในบางบริเวณอื่นที่อาจจะพบโดยบังเอิญ การแปลผลภาพรังสีนั้นอาจทำโดยรังสีทันตแพทย์ หรือทันตแพทย์ที่สนใจงานด้านรังสีวิทยา ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการแปลผลภาพรังสีเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นนับเป็นหลักฐานทางกฎหมายอย่างหนึ่งและได้ถูกนำไปใช้ในเรื่องของการเบิกเงินประกันสุขภาพ และเมื่อพิจารณาสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของการบริการทางทันตกรรมของจังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบันพบว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป มีการหลั่งไหลของชาวต่างชาติเข้ามาตั้งรกราก หรือ ทำงานในเชียงใหม่มากขึ้น รวมทั้งรูปแบบการใช้ชีวิตของคนเชียงใหม่เองที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน คลินิกต่างๆจึงมีการพยายามจัดการให้บริการทางทันตกรรมให้ทัดเทียมมาตรฐานสากลมากขึ้น ทั้งนี้มีเพียงแต่จะรองรับผู้ป่วยชาวต่างชาติแต่ได้รวมถึงผู้ป่วยชาวไทยที่มีความคาดหวังต่อการรักษาที่สูงขึ้นด้วย แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่พึงประสงค์ได้ติดตามมา นั่นคือแนวโน้มการเกิดปัญหาการฟ้องร้องของผู้ป่วยต่อการให้การรักษายาบาลที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากความคาดหวังของผู้ป่วยต่อการรับการรักษาที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน ดังนั้นการให้การรักษาหรือวินิจฉัยใดๆก็ตามควรจะต้องเป็นไปอย่างรอบคอบ และควรมีการเก็บบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งอาจจะกลายเป็นหลักฐานสำคัญทางกฎหมายต่อไปในอนาคต ปัจจุบันนี้พบว่าในขณะที่ฟิล์มทางการแพทย์ของผู้ป่วยโรคทั่วไปทุกคนมีการแปลผลภาพรังสีเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ในทางทันตแพทย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชียงใหม่เองยังพบว่า มีการให้บริการการอ่านฟิล์มในงานทางทันตกรรมของทันตแพทย์เป็นลายลักษณ์อักษรยังไม่แพร่หลาย ส่วนใหญ่เป็นการติดต่อกันโดยส่วนตัวเพื่ออ่านฟิล์มเฉพาะรายและมักจะเป็นในโรงเรียนทันตแพทย์เท่านั้น ดังนั้นหากต้องการให้บริการทางทันตกรรมในเชียงใหม่ทัดเทียมมาตรฐานสากลมากขึ้น บริการการอ่านฟิล์มในงานทางทันตกรรมควรจะต้องกระจายออกสู่คลินิกทันตแพทย์ทั่วไปด้วย ทั้งนี้การให้บริการการอ่านฟิล์มในงานทางทันตกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรดังกล่าวน่าจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งทันตแพทย์ที่จะทำการรักษาและผู้ป่วย

คำถามที่เกิดขึ้นตามมาคือใครจะเป็นผู้อ่านฟิล์มในงานทางทันตกรรม จากบทความของ Turpin DL² และการศึกษาของ Chen SK และคณะ³ แนะนำให้เป็นรังสีทันตแพทย์ที่ได้รับการศึกษามาโดยตรง แต่จากงานวิจัยของ Kantor ML และคณะ⁴ พบได้เช่นกันว่ามีหลายโรงเรียนทันตแพทย์ที่ผู้รับผิดชอบบริการการอ่านฟิล์มนั้นเป็นเพียงทันตแพทย์ที่สนใจงานด้านรังสีวิทยา และมีประสบการณ์ด้านนี้มาระยะหนึ่ง

และในปัจจุบันนี้การสื่อสารแบบออนไลน์เป็นที่นิยมกว้างขวางขึ้น จึงมีการนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ในทางการแพทย์ โดยการส่งภาพรังสีเพื่อขอคำปรึกษา หรือ การส่งรายงานการ

อ่านผลภาพรังสีสามารถสื่อสารแบบออนไลน์ได้ไม่ยาก ช่วยให้บริการการแปลผลภาพรังสีอาจทำได้รวดเร็วขึ้น นอกจากนี้พบว่าการนำระบบ PACS(Picture Archiving and Communication System) มาใช้เพื่อการอ่านฟิล์มและจัดเก็บข้อมูลเริ่มเป็นที่นิยมในต่างประเทศ^{5,6,7,8} รวมถึงมีการนำมาใช้ในโรงเรียนแพทย์ในเมืองไทยแล้วเช่นกัน โดยระบบดังกล่าวมีข้อดีคือ ลดเวลาในการตรวจและรอผลฟิล์ม สามารถเรียกข้อมูลเก่าดูได้ตลอดจึงสามารถเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของรอยโรคได้ และลดปริมาณรังสีที่ผู้ป่วยอาจจะถูกถ่ายซ้ำหรือจากการใช้เทคนิคที่ไม่เหมาะสม ลดพื้นที่จัดเก็บฟิล์ม แต่ข้อด้อยของการใช้ระบบดังกล่าวคือค่าติดตั้งและค่าดูแลสูง นอกจากนี้การดูฟิล์มบนจอคอมพิวเตอร์จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ที่แตกต่างจากการดูฟิล์มที่เป็นฟิล์มเบส ข้อดีที่เห็นได้ชัดหากคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการจัดเก็บฟิล์มไว้อย่างเป็นระบบไม่ว่าจะเป็นระบบ PACS หรือไม่ก็ตามคือจะช่วยลดความสิ้นเปลืองทรัพยากรในหลายๆด้าน และยังสามารถใช้อำนวยต่อการค้นคว้าข้อมูลย้อนหลังในการทำงานวิจัยของบุคลากรในคณะ ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ สุขยา และคณะ⁹ ซึ่งเป็นการสำรวจแคลซิฟิเคชันหน้าต่อกระดูกคอที่เห็นได้จากภาพรังสีแพนอรามาซึ่งเป็นลักษณะอย่างหนึ่งที่อาจพบสัมพันธ์กับผู้ป่วยที่มีการเกิดการอุดตันของเส้นเลือด การศึกษาดังกล่าวได้สำรวจย้อนหลังในฟิล์มภาพรังสีแพนอรามาของผู้ป่วยที่มารับบริการที่คลินิกรังสี คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ทั้งนี้สามารถทำได้เพราะคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลได้จัดให้มีการจัดเก็บฟิล์มทั้งนอกและในช่องปากไว้อย่างเป็นระบบที่คลินิกรังสี นอกจากนี้การจัดเก็บฟิล์มทั้งนอกและในช่องปากไว้อย่างเป็นระบบโดยคณะยังจะสามารถใช้เป็นหลักฐานทางกฎหมายต่อไปในอนาคตหากมีกรณีฟ้องร้องเกิดขึ้น

และจากที่ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของให้บริการทางทันตกรรมในเชียงใหม่ช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประกอบกับการออกนอกระบบของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังนั้นการที่จะตั้งรับการเข้ามารับบริการการถ่ายภาพรังสีของผู้ป่วยแต่เพียงในช่วงเวลาราชการคงจะไม่เพียงพอ ดังนั้นการจะจัดให้มีการบริการนอกเวลาของคลินิกทันตรังสี คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถือว่าเป็นการขยายงานและเป็นนโยบายเชิงรุกมากขึ้น แต่ทั้งนี้รูปแบบที่เหมาะสมยังไม่ได้ถูกกำหนดชัดเจน โครงการวิจัยนี้จึงถูกจัดขึ้นเพื่อที่จะตอบคำถามหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทางคลินิกทันตรังสีฯ เริ่มทำไปแล้วบ้าง เช่นการบริการแปลผลภาพรังสีฟิล์มนอกช่องปากเป็นลายลักษณ์อักษร และงานที่ได้ถูกบรรจุไว้ในแผนงานที่จะทำต่อไปในอนาคตอันใกล้เช่นการจัดเก็บฟิล์มทั้งนอกและในช่องปากอย่างเป็นระบบ และการเปิดบริการนอกเวลาของคลินิกทันตรังสี ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลที่จะใช้ปรับปรุงและเป็นแนวทางสู่ข้อสรุปที่ชัดเจนในการกำหนดรูปแบบ